

Neubauer Ignác Felesége, Ljubov

A feleségem látható a képen az Ung partján. Itt van az az iskola, ahol Ljubov dolgozott. Errefelé sétáltunk, én készítettem a képet, 1970-ben. Ljubov nyolc évvel volt nálam fiatalabb, 1932-ben született Szavraniban. A zsidó neve Liebe volt. Az apját Mojszej Kerzsnernek, az anyját Mejta Kerzsnernek hívták. Vallásosak voltak, tartották a zsidó hagyományokat. A lányok természetesen már nem voltak vallásosak, de zsidók maradtak. Ismerték a zsidó tradíciókat, a zsidó történelmet, egymás között és a szüleikkel jiddisül beszéltek. Aztán a legfiatalabb testvér, Ljubov Kerzsner is elvégezte a pedagógiai főiskolát. Őt pedig egy ukrán faluba irányították. Miután ott ledolgozta az előírt három évet, Ljubov is Ungvárra költözött. Alsó tagozatosokat tanított egy, a műhelyünktől nem messze lévő iskolában. 1957-ben házasodtunk össze. Az anyakönyvi hivatalban június tizennyolcadikára jegyeztettük be a házasságkötésünket, majd megvártuk a nyári szünidőt, amikor a pedagógusok szabadságra mentek, és akkor tartottuk meg a zsidó esküvőt. Titkolóznunk kellett.

A feleségem tanár volt, és a hatalom képviselői figyelemmel kísérték a pedagógusok ideológiai tevékenységét. Ha az iskola vezetése tudomást szerzett volna arról, hogy hagyományos zsidó esküvőnk volt, a feleségemet elbocsátották volna azzal az indoklással, hogy 'Alkalmatlan a felnövekvő nemzedékek kommunista szellemű nevelésére'. Volt példa ilyesmire. Aztán ilyen bejegyzéssel a munkakönyvben nemhogy tanárként, de még takarítónőként sem igen lehetett volna újból elhelyezkedni. Ezért aztán titokban, a lakásunkban állítottuk föl a hűpét. A szertartáson csak a rokonaim, Ljubov nővérei meg az esküvőre Ungvárra utazó szülei voltak jelen. A sábbatot és a többi ünnepet mindig náluk, vagyis anyámnál és a mostohaapámnál töltöttük Ljubovval. Anyám is gyakran járt hozzánk. Akkoriban egyetlen piac volt a környéken, nem messze tőlünk. Anyám mindig benézett hozzánk, amikor arra járt. Első gyermekünk, Alik fiam 1959-ben született, apám után az Avrum nevet adtuk. Körül is metéltettük. Természetesen azt is otthon, titokban. Valamelyik tanár valahogy mégis megtudta a dolgot, és emiatt a feleségemnek kellemetlenségei adódtak a munkahelyén. Behívták az iskola igazgatójához meg a városi oktatási osztályra, és mindenütt azt kérdezték tőle, hogy tanárként hogyan vetemedhetett ilyesmire. Szerencsére az ügy nem elbocsátással, hanem megrovással zárult. 1968-ban született a lányunk, Marina. A feleségem édesanyjának tiszteletére, aki egy évvel a lányunk születése előtt halt meg, a Mejta zsidó nevet adtuk neki. A feleségemmel otthon jórészt jiddisül beszéltünk egymással. A gyerekek iskolába jártak, úttörők és komszomolisták voltak. Nem tiltakoztam. Ebben az országban kellett élniük, jobb volt tehát nekik, ha nem különböznek semmiben a többiektől. Mindenesetre a feleségemmel együtt gyakran meséltünk a gyermekeinknek a zsidó hagyományokról, fölidéztük a zsidó történelmet. Igaz, arra is figyelmeztettük őket, hogy ezekről a dolgokról nem kell másokkal beszélgetniük. Otthon megtartottuk a zsidó ünnepeket. Zsinagógába egyikünk sem járt, otthon imádkoztam. Volt táleszem, tfilinem, imakönyvem.